

Ալբորժին խորձն, արքայական ծիրանին
Զընկեցին, ոչ ալ խազմու ու հեռ, որ զինեց
իրարու գէմ հարազատները գրուժան,
Ոչ Դակենաներն՝ որ զաւակին Խորոսէն
Կը խուժնն, ոչ պեճութիւններն հոռամական
Եւ ոչ թագին որ կը դիմէն գէպ անկում.
Մուրիկն անոր լցացւոց սիրութ գործով,
Կամ ունենորն անոր նախանձը շարժեց.
Քաղց միջգերը զոր սոսերն ու զալսերն
Իրենք իրենց կամով անոր մատուցին,
Զըտեսաւ ան ոչ օրէնքներ երկաթի,
Եւ ոչ ատեանը խօլ, դիւանն աշխարհին:

Կոյր յորձանքները կը տանջն ուրիշներ
թիվակներով եւ կը դիմն զէնիքորու.
Աը սըպրդին արգունական սեմերէն՝
Դաշնիներէն ներս. աս կ'երթայ աւարել
Զարդել քաղաք մ'ու երդումարդը չւատ,
Որ ինք նորմ ականակուր բաժանով
Եւ ծովացի ծիրանին կրայ նընջէ.
Ուրիշ մ'իր զանձը կը ծածկէ թաքթափուր
Ու իր թաղած ոսկին վրայ կը պատփ.
Աս ականչով աչքով զամուած է բեմին.
Բերանաբաց մնացեր է ան զինոցած
Մափանայնէն՝ որով ամբի, ծերակոյտ
Կը թընացնեն կըրկին կըրկին թէտարոնն.
Եւ ուրիշներ կ'ուրախանան թաթառուց
Ճապաղիփով եղբայրներուն, եւ թողով
Հունն ու քաղցրիկ չեմերն իրենց՝ կը փնտուն
Ուրիշ աստղի առա իրենց նոր հայրենիք:

Կը զարէ մշակն երկիրը կոր արօրով.
Անկէ՞ տարւոյն աշխատովթիւնն. անոնք է
Որ կը տածէ իր թռունիկներն, հայրենիքն,
Անով պախիքն՝ ւարժանաւոր զուարակներն-
Եւ չունի գուլ՝ հանգիստ, մինչեւ որ տարին
Զառատացնէ միրգերն ու ծնունդն հօտերուն,
Կամ զեմնտրեան կուռ հասկրուն որաներն,
Եւ ակօսները լցցնէ բերքերով.
Ուամբարներուն տայ հեծեծձէ ու տըքալ:
Ջրմնան եկաս, Սիրկիսնան հատիկներն
Արդ մամտլի տակ կը լեսուն. կը զառնան
Խոզերն ուրախ զըւարթ զիրցած կաղնիով.
Կու տան ՚տաներն ատան մաթուզ, եւ աշունն
Իր զանազն կը պարզեիս պրտուղներն.
Եւ արեգգէմ ըըլուրներուն փայ ժայուսուտ
Կ՚եփի անոյց այզիին կութքը: Մշշակն
Հոն կը տեսնէս սիրասընունդ զաւակներն
Իր զիքն Կափի համբոյններու. պարկեցա տունն
Իր սըրութիւնը կը պահէ. կափեց ՇԱՀՆԴՅԱՆ
Կովերն իրենց կաթով զեղուն զափեթիւնն
Եւ ամիկները գեր ծիծուն մազգին ԱՐԵՎԱՐ

Կը կրոռութին իրենց խեթիկի եղջիւրով։
Ինքն ալ ունի տօնուու օրէր, եւ փրոռաւծ
Խոտին վըրայ՝ ուր կայ մէջտեղը հըրատ,
Եւ ընկերները կը պակեն լի բաժակն,
Ան կը ճնշու քեզ ի նըրէր, եւ զգիկ
Կը քանչէ, ո՞վ Սպանարամարտ, եւ կը դնէ
Հորննինին վրայ նըշան՝ որ սուր սըրաներն
Հովիններուն մըրցին, եւ մերկ հուլանի
Ըմշամարտին գեղչորէն բիրս մարմինով։

Երբէնս այս կեանքը վարեցին հին Սաբինք,
Այս կեանքն Հուեմսն եւ եղայրն. այսպէս անշուշտ
Անձաւ քաշն Խորուրիա, և Հըռովմ
Եղաս ասով ըըթնալ ամէն քաղաքէ,
Եւ եօթք բլուր իր մէջ պատեց պարըսպով։
Ու դեռ մականն Արամագդի ձեռք չանցած,
Ազգն ամպարիշտ զուարակներու ըսպանդով
Նեռ չըստայած, Երկրի վըրայ կը վարէր
Այս կեանքն'ոսկի Զըրուանն, եւ զեռ չըր լսուած
Փըրոցուույց փոփի գոյինն, ու չին
Սուրերն անսոս սալերու վրայ գոընչած զեռ։
Բայց կրտեցինք անցանք միջոց մ'անհուն
[Միջոք,
Պէտք է ծխաշունչ վիզն արդ քակենք ձիերուն։

ξινῷ ξ σὺναγούντες ψήφου αρῃ φωτίζεντες

卷之三

ÆTLETH UHRSÆ

(*h*₁ *w*₁*n*₁*m*₁ *h*₂*w*₂*n*₂*m*₂)₁ *h*₃*w*₃*n*₃*m*₃)

«Մարդ պիտի ուզէր մահուան սիրահարիլ...»

၁၄

Ո՞վ Բանաստեղծ, ու պիտի այս բառն ըլլայ բաւական
Բու Խոզիդի Խորհուրդին առայս զարթ օկն հրաշագեց:
Ե՞կորանի կենացքը, վախանուն, ու Կէ տառածն որ միայն
Հերեկործին ու տիրու մեր յոյսիքան մէջ բրարաս:
Բնաթեան ժաման խոսուածեց վազամուն լըքարաս:
Մէր սրաին մէջ կը թողուն միայն վէրքեց, յիշաւակ...
Եւ ինչ որ մնան երազի պահերուն մէջ կործքերնու
Անոնքութիւն մեղմացն ու մուտք գերեզմանն եր, աւազ...
Եակերպուան միջնուն ասակայան էնութիւն:
Անսաւիկ որ տաքի աշխարհին մէջ կը գտնայ,
Եւ վերադարն է եղօր մէ որոն նո գտնիցի
Մուռա ու ծաղիկ սփուրած կախարդական ճամբարչէն...
Յունիշ մզկ այն ասեն բահզգաշարն աստղերուն,
Ընդմիջունից, իւ անոն նեկերն վրայ ըրացաւ
Պատիկ կապուն անձնութ' որոն պահանջմէն միայն
անձնն ենուունէն տեսնուած:

Digitised by
A.E.

A.R.A.R@

* *

Երգը սրտի արցունքն էր զոր Յիշատակն ամիսնի Սափորին մէջ ամփոփեց՝ Ալամառութեան ի խօսքին.. Երգը դան ինչեւ էր միշտ, խօսութինով անսյունը՝ և պարփակուեց զու հոգի աստիքածը թէերէն՝ Արքի պէս գեղեցիկ, շատ աւելի գեղեցիկ Արտուրի բառութեան որ կու տայ չուել եր..

[պետք...]

Ան է չընաց Դիցունն մեր ճակատին խոնարիած, Ան է կնդրուն և ցատաշին ու ծաղկինքը բոլոր. Ան է զանձրին անձանթ արձանագեց Միքրութեան. Ան է որ Ալը ժպառ ասողի մը պէս կը վառէ խաւառած երկինքնեւ մեր արքունիք յուսանամ... Ան է որ լուս ըլթունիքի կու տայ ժիմաւ մը ուկի, և աշեքուն սեւածիք՝ հորիզոններ անսանմա..

* *

Այսպէս՝ տընուր էիր դան ու սիրեցիր կեանքն ամբողջ, Միքրութ լոյսն արեւն, երջակութեան Ալամու, Ու սիրեցիր աւելի գերջարոյնեց՝ որոնց Հոստիչու պէս կ'արքիննեւ բանատանդի մը հոգին...

* *

Ով գեղեցիկ պարմանի, դան այսքան վազ գիտակից Տառապաթին, Հանոյին, ըրմունար բնաւ զարարել կեանքի մէնձանը՝ կարմիր դրասաններով ժամանակին... Դան այժման վայ դրտավիշ, իրին աստուած դիմատի, քու սրտի մէջ ըստավիշը դասնակսիկի վերցիրու Հառագեազոր այն հըմացքն որով անս կը մպտի բանատանդներն իրենց լուս արտասուրին ընդմէջն...

* *

Եւ այսպէս որ մը Շովին անդունդը քեզ պարուրեց Ալկիոններու պատակով, և իր համրոյը կապուս Փակեց աւելիք՝ որոնց մէջ անց սեսիւքը վերջին Հորդովիք մը, ևունքն ։ Եւ քենացը յախատան.. Ալիքներու կուրծքնեւ վրայ փոխորոշը օրորուած Լացիր, լացիր հուսկօրեն, մացանցաք. թէ ձպտան Մովանոյներ աստուածի ճակատիդ շուրջ կիսեցին Հուշաններու պարակեր, քեզ տեսնելով գեղադէմ Անոր երման որ մոսցան հայրենի տանն և աղրին, Եւ Ալլիկները Շովին սիրեց անհնան տարփանցով..

* *

Մովը նետեց քու մարմինը տիվունքն վրայ. գերկամանդ Եղաւ Հըռումը որոնք ծիրանին քեզ պատահեց. Դան իր փափին արձանի՝ Ցաւերծական Ռաստին Թագին վրայաց կ'աւելինար շողողուն վայլ մը ուկի...

* *

Բայց միայն միշտ իր ամիսը կ'ամփոփէ հոգին մէջ Ուր չովն իրենց կ'արձակնեւ բոսորովան կամացին...

Մարմինը ևն այրեցին, ծովափին վրայ, սպաւոր Բարեկամներդ որոնց ևն Ապարն լացաւ քեզ համար... Ալիքներու մարմինին կը խառնուէր ճարմատինն Աղին՝ որ քու մարմինիք խսութիւնով արփական Աըրձրանար ամպերուն վերջալոյսով արիւնուա.. Մանանցաւըդ եզաւ Մովից գարձեալ, մօր մը պէս Որ կ'օրին ատկամին՝ երգ իր զաւահն է մոռան, Եւ կ'երգէ երգ մը ցաւու, երգ մը տրաուու և անոյց. Ընթացիք, օրոք... և Ամ ատեն իշան աստղեր քու

[պարիտ]

Որ էւր այրած կրակին մէջ ագմաննդի մը հանդոյն...

* *

Ով գեղեցիկ Պարմանի, գամինալըսակ մը չունիմ Փեզի համար. ևս միայն վայրի վարքեր կը ծաղկին, Անսունունիքը ծամք՝ այլքան մեզմեր կապոյսով, և մարգիսներ ըստիսակ, և շրէցներ դեղին Որ ծաղկեցին ըստիսեր Յունատասաննեւ, խոնար Գերեցաններ որոնց վրաց կու պային մըր մեղքանիք՝ Գոյցեն տէնչոյն մանաման մանեց տարփան սիրտերուն.. Այս առաւատ՝ երանիկ Տիքրութեան ևն ձեռք-ձեռքի իշան ըրուրէն. Յիշասակդ նոդին մէջ կը մպտէր Հասաւ աւելի գեղեցիկ՝ ոսկեմուրց արձեւն.. Ճամաստ վրաց կը հըւէր միօրինսկ կ'անոյց.. Զայսն՝ սոկի թէերով մարտինորու իշմասէր, Ու բռնիները վայրի կը բռզային լոյսն մէջ Այսիան թէթէ. — Իմ հոգին յիշասակով եանքարեն կը խոնարներ վարդերուն և շրէցներուն որոնցուն Կանաք կը առնաք իշեանք, խոնաք պասկ կը որոն Եուրէ բոլոր կը մանն աստղերուն պէս՝ մարգիսներ իրենց մերժու գեղին զոյներուն մէջ գալութիւնն.. Հասոյ պուրակն եղեանի, — եղենիններն ունեն միշա Վէրցիք՝ որոնց արինն է խոճ վըծին — ինչպէս որ Միջ սիրտերէն կը հոսին արցունքի պէս՝ նըւաններ... — Հասոյ պուրակն եղեանի. մազմիք սատուեր է խորոնն, Եւ իմ այշերու արցունք կը տանեն իիը կապոյս Շրմաննշն օրոքից՝ յամերձրուն գեսատի, Յաներձրուն սուրփառը նոգուն անսն Ռուսուի.. Եւ նոգեմալի, այն անսն տոկամեցի ծնբադի Եղենինէ ինսուուրը՝ պասան. և սիրտը այնու կը մոնայի քիզ համար Շատուարին մէջ Լըսութեան, Երբ գողդունու վայցիրով կը դանայի ճամբու վրայ, Հեծիկանորով ալլցան սիրտը իշանդ՝ զոր գուց Այս գարեւէն աւելի, մարգիսներէն, շրէցներէն կ'ընդունեա գուն, ովք Շէլէյ. որովհետեւ աստուածներ թէրեւն անոր աշենին խոտենն մատիք մ'աշինդի, Երբ մարի շողը ասդուն երիտասարդ Արեւիս...]

(Աստուածներուն Վէրջալոյսը)

Լէյզէն 8 Յուլիս 1923

ԱՐՄԵՆ-ԵՐԵՎԱՆ